

RETOUR

OVER INZAMELING EN RECYCLING VAN E-WASTE

FEBRUARI 2014

Nieuwe wetgeving

Veranderingen

Certificering

Van certificaten naar resultaten

SPECIAL

Lampen

Let op:
geen
verpakkingen!

SPECIAL OVER DE
NIEUWE REGELGEVING
VAN AFGEDANKTE
ELEKTRISCHE EN
ELEKTRONISCHE
APPARATUUR

Retour is een uitgave van de producenten en importeurs van elektrische apparaten en energiezuinige verlichting, verenigd in de NVMP. Hiermee houdt de NVMP u twee keer per jaar op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen op het gebied van e-waste in Nederland en Europa.

De standpunten van de producenten en importeurs over diverse onderwerpen vindt u op producenten-verantwoordelijkheid.nl. Hier staat ook nadere informatie over de productstichtingen die met elkaar de Vereniging NVMP vormen: Stichting Bruingoed, Stichting ICT Milieu, Stichting LightRec Nederland, Stichting Metalekro Recycling, Stichting Verwerking Centrale Ventilatoren, Stichting Verwijdering Elektrische Gereedschappen en Stichting Witgoed.

Uw reacties en ideeën zijn welkom via info@producenten-verantwoordelijkheid.nl.

Uitvoeringsorganisatie Wecycle heeft een eigen website: wecycle.nl.

Retour is een uitgave voor betrokkenen bij de inzameling en recycling van elektrische apparaten en energiezuinige verlichting. Retour verschijnt in een oplage van 2.600 exemplaren. Bij dit drukwerk is gebruikgemaakt van biologische inkt. De drukker maakt gebruik van groene stroom, produceert geheel CO₂-neutraal en gebruikt uitsluitend CO₂-neutrale grondstoffen. De pre-press is geheel chemievrij. Gedrukt op milieuvriendelijk papier.

Redactie Jeroen Bartels, Eva Gobits, Ted van Hintum en Jeroen de Roos

Redactieadres Vereniging NVMP, Postbus 190, 2700 AD Zoetermeer, (079) 353 12 28, producenten-verantwoordelijkheid.nl

Vormgeving Han Snel, Utrecht

Fotografie Voermans van Bree Fotografie, Arnhem

INHOUD

Voorwoord	4
Nieuwe regeling AEEA	
.....	
Nieuwe regelgeving	5
Vijf veranderingen	
.....	
Kwaliteit	6
Recycling e-waste naar hoger niveau	
.....	
Certificering	8
Van certificaten naar resultaten	
.....	
Producentenverantwoordelijkheid	10
Inzamelsysteem ontzorgt producent	
.....	

NIEUWE REGELING VOOR AEEA VANAF 14 FEBRUARI 2014

Europa zet aan voor een grote sprong voorwaarts in de verantwoorde inzameling en recycling van afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) en energiezuinige verlichting (e-waste). De aangescherpte richtlijn over elektrisch en elektronisch afval stelt de inzameldoelstellingen veel hoger. Ook Nederland, die de richtlijn per 14 februari 2014 heeft geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving, zal zijn prestaties in de inzameling en recycling van e-waste aanzienlijk moeten verbeteren.

We gaan een belangrijke stap zetten in het sluiten van de kringloop van elektronica. De Vereniging NVMP markeert het begin van een nieuwe fase in deze speciale uitgave van het magazine Retour. In deze editie behandelen wij drie aspecten:

- ◆ Overheid, producenten en verwerkers werken samen om de verhoogde inzameldoelstellingen te kunnen realiseren. Met steun van recyclingbedrijven en producenten mogen vanaf medio volgend jaar alleen gecertificeerde bedrijven e-waste verwerken en zijn zij verplicht om het e-waste dat zij verwerken te registreren. Verplichte registratie maakt de markt transparant en verplichte certificering schept het kader voor eerlijke marktwerking, waarin geen concurrentievoordeel te halen is door te bezuinigen op de vereiste kwaliteit.
- ◆ Verplichte certificering en registratie zijn niet genoeg. Ook met de volle medewerking van alle gecertificeerde bedrijven kan Nederland naar verwachting nog niet de vereiste 85 procent van het daadwerkelijk afgedankte

e-waste verantwoorden in 2019. Er zal nog naarstig gezocht moeten worden naar verborgen e-wastestromen. En er zal hard gewerkt moeten worden om consumenten en bedrijven te bewegen om nog meer apparaten en verlichting gescheiden in te leveren, zodat ze niet in het rest- of sloopafval belanden.

- ◆ Voor producenten en importeurs die deelnemen in de productstichtingen die lid zijn van de Vereniging NVMP verandert er niets: zij kunnen erop blijven rekenen dat de stichtingen zorgen dat aan hun producentenverantwoordelijkheid wordt voldaan. Marktwerking zorgt voor aanhoudende efficiency in het proces van inzameling en recycling en zorgt dat de bijdragen die producenten en importeurs betalen niet meer stijgen dan nodig en waar mogelijk dalen, ook als meer e-waste verwerkt wordt. ◀

Ik wens u veel leesplezier.

Jan Kamminga
Voorzitter Vereniging NVMP

MINDER
E-WASTE
IN HET
RESTAFVAL!

VIJF VERANDERINGEN

De nieuwe wetgeving op de verwijdering van elektrische apparaten en energiezuinige verlichting en de samenwerking tussen overheid, producenten en verwerkers om aan de nieuwe eisen te voldoen, veroorzaken een nieuwe dynamiek. Die gaat naar verwachting tot de volgende veranderingen leiden:

1 Versnelde professionalisering e-waste recycling
Vanaf 1 juli 2015 mogen alleen gecertificeerde bedrijven e-waste verwerken. De verplichte certificering versterkt de professionalisering van de sector omdat bedrijven die niet aan de eisen voldoen moeten kiezen tussen afhaken of upgraden.

2 Meer inzicht in stromen e-waste
Gecertificeerde bedrijven zijn gehouden om al het e-waste dat zij verwerken op te geven bij het nieuwe Nationaal (W)EEE Register. De verplichte registratie zal in de aanloop naar 1 juli 2015 veel meer e-waste zichtbaar maken dat recyclingbedrijven op verantwoorde wijze verwerken. Naar verwachting wordt het geregistreerde volume opgestuwd tot of boven de 45 procent van de hoeveelheid op de markt gebrachte apparaten die de Europese doelstelling in een eerste fase vanaf 2016 eist. Dit komt overeen met 60 procent van de hoeveelheid e-waste dat wordt afgedankt.

3 Betere marktwerking
De marktwerking verbetert in de nieuwe transparante markt met grote professionele spelers. Naast inzameling en recycling op eigen initiatief of onder contract door stichting Wecycle, komen er naar verwachting ook commerciële collectieve inzamelsystemen die voor deelnemende producenten en importeurs gaan werken.

4 Impuls tot gedragsverandering
Campagnes en acties om het gedrag van bedrijven en consumenten te veranderen, zullen worden geïntensiveerd. Doel is dat nog meer e-waste gescheiden wordt ingeleverd, zodat minder e-waste in het restafval of sloopafval terecht komt. Dat is essentieel om te kunnen voldoen aan de tweede fase van de Europese inzameldoelstelling per 2019: 85 procent van al het vrijkomende e-waste op verantwoorde wijze verwerken en rapporteren.

5 Intensieve opsporing verborgen en grijze stromen
Het overheidstoezicht kan zich concentreren op een veel beperkter 'grijs' circuit in de verwerking van e-waste. Daarmee kan de handhaving van de eisen voor verantwoorde verwerking van e-waste effectiever plaatsvinden en lekt er minder weg uit de transparante geregistreerde stromen. De sector zelf zal zich inspannen om verborgen stromen te traceren, bijvoorbeeld elektrische apparaten die nu in gemengde stromen terechtkomen. Ook deze intensivering is essentieel om te kunnen voldoen aan de inzameldoelstelling per 2019. ◀

**KWALITEIT
RECYCLING
VOLDOET AAN
HOGE NORMEN**

OVERHEID EN MARKT WERKEN SAMEN OM
KRINGLOOP ELEKTRONICA TE SLUITEN

RECYCLING E-WASTE NAAR HOGER NIVEAU

Conform de nieuwe Europese richtlijn zal Nederland de gecontroleerde verwerking van veel meer e-waste moeten rapporteren dan het nu doet. Nu rapporteert Nederland bijna uitsluitend wat het collectieve inzamelsysteem Wecycle rapporteert, iets meer dan 50 procent van alle apparaten en verlichting die daadwerkelijk worden afgedankt. Dat moet naar 85 procent in 2019.

Om de hogere doelstellingen te kunnen realiseren, voert Nederland met ingang van medio 2015 de eis in dat alleen gecertificeerde bedrijven e-waste mogen verwerken. Dat verzekert dat zij elektronisch afval behandelen en recyclen conform Europese kwaliteitsnormen. De certificering, die door onafhankelijke auditors gecontroleerd wordt, vereist ook dat alle verwerkte hoeveelheden geregistreerd worden. De combinatie van verplichte certificering en registratie brengt al het e-waste in beeld dat bonafide marktpartijen op eigen initiatief verwerken, zodat Nederland ook deze stromen kan rapporteren. Gemeenten en winkelbedrijven mogen de apparaten en lampen die zij inzamelen uitsluitend afgeven aan gecertificeerde verwerkers of ze kunnen deelnemen in het Wecycle-inzamelsysteem, dat uiteraard ook werkt met gecertificeerde verwerkers. Dat geldt voor binnen- en buitenlandse verwerkers, waarmee voorkomen wordt dat de export een lek kan slaan in de certificeringsverplichting. De keten van hoogwaardige, gecontroleerde verwerking is op deze manier gesloten.

Overheid schept kader voor marktwerking...

“De overheid schept met deze regeling een helder kader waarbinnen de markt kan opereren”, zegt staatssecretaris Wilma Mansveld van Infrastructuur en Milieu. “De overheid eist dat marktpartijen certificeren en registreren en dat zij zorgen voor een systeem van auditing waarmee geborgd wordt dat de kwaliteit van de recycling aan hoge Europese normen voldoet. Maar zij bemoeit zich niet met de manier waarop de recycling dan verder wordt ingevuld. Dat is aan de marktpartijen.” Mansveld had geen moeite om de Tweede Kamer te overtuigen van de wenselijkheid van een certificeringsplicht. Sterker nog: voordat zij haar regeling kon voorleggen, riep de Tweede Kamer haar bij motie op om de verplichting tot certificering in de nieuwe regeling op te nemen. “Heldere criteria voor partijen die het netjes doen maken handhaven bij anderen op risico’s ook makkelijker”, twitterde Kamerlid Remco Dijkstra nadat

de motie, die hij samen met collega Stientje van Veldhoven indiende, unaniem was aangenomen. Ook de recyclingindustrie steunt de verplichte certificering. Brancheorganisaties MRF en EERA hebben hierover overlegd met het ministerie van I&M en producenten in de aanloop naar de implementatiewetgeving. "Uniforme kwaliteitsnormering creëert een level playing field; dat is voor verwerkers heel belangrijk", zegt Ton Holtkamp, de onafhankelijk voorzitter van de werkgroep waarin dit overleg plaatsvond. "Als voor alle spelers dezelfde minimum kwaliteitseisen gelden, dan zijn zij ervan verzekerd dat de concurrentiestrijd zich richt op efficiency en dat er geen oneerlijk voordeel behaald kan worden door te bezuinigen op de kwaliteit van de recycling. Het is dan wel zaak dat de Inspectie Leefomgeving en Transport eventuele gaten dicht en daarmee het gelijke speelveld bewaakt."

...voor een oprukkende marktsector...

De recyclingindustrie ziet steeds meer brood in e-waste. Vijftien jaar geleden werd elektronisch afval in essentie als een milieu-probleem gezien. Productstichtingen uit verschillende branches, verenigd in de NVMP, hebben in 1999 een inzamelsysteem opgezet om dat probleem op een verantwoorde manier op te lossen. Sindsdien is de recyclingindustrie geprofessionaliseerd, zijn inzamelen en recyclingprocessen sterk verbeterd en zijn de grondstoffenprijzen gestegen, zodat herwonnen materialen meer opbrengen. Recyclingbedrijven werken onder contract voor Wecycle om de via gemeenten en winkelbedrijven ingezamelde apparaten en lampen te recyclen. Dit betreft zowel de stromen met een negatieve restwaarde als ook de stromen met positieve restwaarde zoals wasmachines, computerapparatuur en telefoons. Dit e-waste met een positieve waarde heeft natuurlijk ook de aandacht van de commerciële recyclingbedrijven. Enerzijds zijn er bedrijven die

juist deze stromen te pakken willen krijgen. Anderzijds ontstaan ook nieuwe collectieven van producenten die een vergelijkbare rol als die van Wecycle op zich willen nemen. Ook zij brengen de bij hun aangesloten producenten een bijdrage in rekening om de kosten van inzameling en verwerking te dekken, met name van de stromen die geld kosten, zoals koelkasten, CRT-beeldbuizen en lampen.

...die ook maatschappelijke taken vervult

"Een interessante ontwikkeling", zegt Jan Kamminga, voorzitter van de Vereniging NVMP. "Wij hebben marktwerking nodig om het inzamelsysteem efficiënt te houden. Wecycle doet dat al door contracten aan te besteden bij met elkaar concurrerende recyclingbedrijven." Als commerciële partijen de markt betreden, wil Kamminga wel verzekerd zien dat een aantal maatschappelijke taken die Wecycle nu in opdracht van de NVMP vervult, in stand blijft. Hij doelt op de campagnes en acties om consumenten en bedrijven te stimuleren om elektrische apparaten en lampen gescheiden in te leveren, op het subsidiëren van inzamelpunten in winkels en op pilots en onderzoeken om inzicht te krijgen in e-wastestromen en om inzamel- en recyclingprocessen te verbeteren. Daar hebben de productstichtingen die verenigd zijn in de NVMP sinds hun oprichting miljoenen euro's per jaar in gestoken en dat heeft maatschappelijk zijn rendement opgebracht, vindt Kamminga. "Campagnes houden e-waste uit de vuilnisbak en dat geldt ook voor het plaatsen van inleverbakken in de winkel die het inleveren door consumenten gemakkelijker maken. Onderzoek en pilots zorgen voor meer inzicht en betere recyclingresultaten. Dat moeten we vooral blijven doen en dat kan alleen als alle producenten daaraan mee blijven betalen." ◀

TIJDLIJN REGELGEVING

1 januari 1999 Besluit verwijdering Wit- en Bruingoed treedt in werking. De NVMP, een vereniging waar productstichtingen van witgoed en bruingoed zich bij aansluiten, organiseert een collectief inzamelsysteem.

27 januari 2003 Europese richtlijn over afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (WEEE Directive) wordt vastgesteld. Deze geldt behalve voor apparaten ook voor energiezuinige verlichting. Doelstelling: minimaal 4 kilo per hoofd van de bevolking wordt jaarlijks op verantwoorde wijze verwerkt en gerapporteerd.

6 en 19 juli 2004 Nederland implementeert Besluit beheer elektrische en elektronische apparatuur (BEA) en bijbehorende regeling IREAL.

4 juli 2012 Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie stellen de WEEE Recast vast met een deadline voor implementatie per 14 februari 2014. Doelstelling: in 2019 moet 85 procent van al het vrijkomende e-waste op verantwoorde wijze worden verwerkt en gerapporteerd.

14 februari 2014 Regeling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, ter implementatie van de richtlijn, treedt in werking.

1 juli 2015 Alle verwerkers zijn verplicht om gecertificeerd te zijn. Al het e-waste dat zij verwerken, moeten zij registreren bij het nationale register. Niet-gecertificeerde bedrijven mogen geen e-waste aannemen of in bezit hebben.

2016 Eerste fase doelstelling: 45 procent van wat nieuw op de markt is gebracht (Put on Market of PoM; gemiddelde over voorgaande 3 jaren) moet worden gerapporteerd, wat overeenkomt met bijna 60 procent van de daadwerkelijk afgedankte apparaten en verlichting.

2019 Tweede fase doelstelling: 85 procent van PoM moet worden gerapporteerd, wat overeenkomt met 85 procent van de apparaten en verlichting die daadwerkelijk in dat jaar worden afgedankt.

ONAFHANKELIJKE REGISTRATIE

Producenten melden bij het nationale register hoeveel nieuwe apparaten of lampen zij op de markt hebben gebracht. Recyclingbedrijven melden hoeveel zij in de verschillende productcategorieën hebben verwerkt. Dat zijn gevoelige gegevens. Zowel producenten en verwerkers eisen daarom dat geheimhouding verzekerd is. Het nationale register is een zogenaamde 'black box', gebouwd op het registratiesysteem dat Wecycle voor de registratie van haar deelnemers heeft ontwikkeld. Het register gebruikt een beveiligd portaal waarop producenten en recyclers gespecificeerde opgaven kunnen doen. De black box anonimiseert en aggregaat de informatie, die een beeld geeft van de totale op de markt gebrachte hoeveelheid apparatuur per productcategorie en van de hoeveelheid die op verantwoorde wijze verwerkt is. Het nationale register rapporteert de geaggregeerde cijfers aan het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Vergelijking van verwerkte en op de markt gebrachte hoeveelheden, geeft een beeld van de mate waarin Nederland aan de Europese inzameldoelstellingen voldoet.

HANDLEIDING VOOR KWALITEIT

Kwaliteitsnormering is sneller gezegd dan gedaan. Kwaliteit zit in de manier waarop je e-waste behandelt, vervoert, opslaat en verwerkt, in de benodigde demontage voor metalen en hoe plastics versnipperd worden, in het effectief neutraliseren van toxische stoffen en in de optimalisering van het recyclingresultaat. Een volwaardige set kwaliteitsstandaarden beslaat dan ook een lijvig boekwerk. Zo'n handleiding voor verantwoorde behandeling en verwerking is het 'WEEE Label of Excellence', kortweg WEEELABEX. Het label is de afgelopen jaren ontwikkeld door de Europese producenten en verwerkers. De eerste auditors die de naleving ervan kunnen controleren en certificeren zijn aan het werk en volgende continenten zijn in opleiding. Er wordt druk gewerkt aan 'officiële' Europese standaarden door normeringsinstituut CENELEC. Deze normering volgt de opzet en indeling van WEEELABEX, maar objectiveert de handleiding door alle belanghebbende partijen inbreng te gunnen en de voorgestelde standaarden in alle Europese lidstaten te laten toetsen. Een tijdrovend proces, dat waarschijnlijk zal zijn afgerond voordat de certificeringsplicht medio 2015 in Nederland gaat gelden. Daarom is afgesproken dat verwerkers zich tot die tijd eerst onder WEEELABEX zullen certificeren, om over te gaan op de CENELEC-normen zo gauw die beschikbaar zijn.

VAN CERTIFICATEN NAAR RESULTATEN

NEDERLAND MOET NOG AAN DE BAK OM WEEE-DOELSTELLINGEN TE HALEN

Brussel en Den Haag willen de kringloop van elektronica sluiten. Vanaf 2019 moet uit het overgrote deel van alle afgedankte apparaten het merendeel van de grondstoffen worden teruggewonnen. Nederland zet verplichte certificering en registratie in om in beeld te brengen in hoeverre het daaraan kan voldoen. De grote vraag is of dat voldoende is om de ambitieuze Europese doelstellingen te halen.

“Het is zeker nog geen gelopen race”, zegt André Habets, bestuurslid van de Vereniging NVMP. “Wecycle rapporteert nu zo’n 50 procent van al het vrijkomende e-waste. Als recyclingbedrijven al het e-waste dat zij op eigen initiatief verwerken gaan registreren, komen we in het gunstigste geval tot drie kwart van alle stromen. Dan zullen alle betrokken partijen nog goed hun best moeten doen, om tegen 2019 aan de vereiste 85 procent te komen.” Habets baseert zijn berekening op de uitkomsten van het onderzoek naar e-wastestromen dat de United Nations University (UNU) in 2012 uitbracht in opdracht van de NVMP. Daaruit blijkt dat de zogenoemde ‘complementaire stromen’ die de recyclingindustrie op eigen initiatief ophaalt bij huishoudens en bedrijven niet veel kleiner is dan de stroom die Wecycle laat verwerken. Dat onderzoek laat zien dat ook inclusief alle complementaire stromen niet meer dan 75 procent van alle afgedankte apparaten en lampen in beeld komt. De jacht moet geopend worden op de ruim tien procent die de onderzoekers van de UNU aanduiden als ‘potentieel identificeerbaar’. Het gaat hier met name om e-waste dat vermengd wordt met andere afvalstromen

en verwerkt tot glas-, metaal- en kunststofschnippers die niemand meer kan thuisbrengen. Althans, niet zonder goed zoeken om deze verborgen stromen voor zover als mogelijk alsnog te traceren.

Effectieve handhaving

Voorwaarde voor de gewenste rapportage van de e-waste-stromen die de industrie op eigen initiatief verwerkt, is dat de recyclingbedrijven ook daadwerkelijk al het e-waste dat zij verwerken gaan registreren. Dat veronderstelt dat er geen ‘free riders’ zijn die e-waste verwerken zonder certificaat en zonder zich aan de regels te houden. De huidige praktijk is anders. Een leger ‘witte busjes’ haalt in woonwijken, voor de poort van milieustraten en aan de achterkant van winkels afgedankte apparaten op, die vervolgens verdwijnen in het grijze circuit. Een tweede lekstroom loopt naar niet-gecertificeerde partijen in het buitenland, die een lagere verwerkingskwaliteit bieden en daarmee oneigenlijk concurreren met Nederlandse recyclingbedrijven. “Alleen effectieve handhaving kan hier paal en perk aan stellen”, zegt André Habets. “Als het grijze circuit er niet van overtuigd is dat werken zonder certificaat ook echt wordt aangepakt, gaat de bestaande praktijk gewoon door.” Voor de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is de inzameling en recycling van e-waste één van de vele terreinen waarop zij moet toezien en de capaciteit van de inspectie is beperkt. Het is dus zaak om vanuit het ministerie van I&M en betrokken partijen bij de inspectie te pleiten voor extra prioriteit voor e-waste. De recyclingsector zelf kan een bijdrage leveren aan effectief toezicht, door niet-gecertificeerde partijen en lekstromen te melden bij de ILT. Recyclingbedrijven kennen elkaar en kennen hun markt, en weten vaak precies waar de lekstromen zitten. In reactie op een melding kunnen inspecteurs gericht optreden.

Gedragsverandering vereist

Ook met streng gehandhaafde certificering en het best mogelijke zoeken naar potentieel identificeerbare stromen

blijft het krap aan. Uit het onderzoek naar afvalstromen van de UNU blijkt dat ruim 10 procent van al het e-waste ‘niet identificeerbaar’ is omdat het ergens in de processen tussen de kieren verdwijnt; van deze portie mag ook in de toekomst niet worden aangenomen dat die verantwoord kan worden. Meer hoop is er voor het e-waste dat in het restafval verdwijnt. Bedrijven en vooral consumenten gooien jaarlijks 35 miljoen kilo in de vuilnisbak, nog eens 10 procent van al het e-waste dat vrijkomt. Dat komt tussen het restafval in de verbrandingsoven terecht waarbij de grondstoffen verloren gaan of sterk aan kwaliteit inboeten. Als Nederland straks 85 procent van alle afgedankte elektrische apparaten en verlichting wil verantwoorden, zullen consumenten en bedrijven nog meer gescheiden in moeten gaan leveren. Wecycle voert in opdracht van de Vereniging NVMP al jaren campagnes en acties om de consument bewust te maken van het belang van gescheiden inleveren. In overleg met grote winkelketens wordt het inleveren ook gemakkelijker gemaakt, door inleverbakken te plaatsen zodat de klant bij zijn reguliere winkelbezoek van zijn lampen en kleine apparaten af kan, ongeacht of hij nieuwe exemplaren koopt of niet. Daarnaast richt Wecycle zich op de bedrijfsmatige verwijderaars, met name de installatiebranche, woningbouwverenigingen, bouwbedrijven en slopers. Bij onderhoud, renovatie of sloop komen nog te vaak apparaten en met name verlichting in restafval of slooafval terecht. “De acties en campagnes werken”, zegt Jan Vlak, directeur van Wecycle. “Onderzoek leert dat

“ALLE BETROKKEN PARTIJEN ZULLEN GOED HUN BEST MOETEN DOEN OM IN 2019 AAN DE VEREISTE 85 PROCENT TE KOMEN.”

consumenten en installateurs zich steeds beter bewust zijn van de noodzaak om gescheiden in te leveren en aan onze inzamelcijfers zie je dat ze daar geleidelijk ook meer naar handelen. Maar dat gaat stapje voor stapje. Gedragsverandering is een zaak van de lange adem: als we verder willen komen, zullen we moeten blijven investeren in een fijnmazig inzamsysteem en in communicatie en informatievoorziening.” Dat geldt overigens ook voor onderzoek naar bezit van elektronica en verlichting, naar afvalstromen en naar inzamel- en recyclingprocessen. Volgens Vlak zijn de inzichten die dat oplevert essentieel om grip te krijgen op de stromen en om de systemen te verbeteren.

Green Deal

Drukke tijden breken aan. De komende twee jaar zijn cruciaal voor de werking van de nieuwe regeling voor afgedankte elektrische en elektronische apparatuur. Op 14 februari 2014 trad de regeling in werking en over twee jaar zal Nederland al de eerste stap gemaakt moeten hebben naar de Europese doelstellingen. In 2016 moet de verwerking van minimaal 45 procent van nieuw op de markt gebrachte apparatuur en verlichting worden verantwoord, wat overeenkomt met bijna 60 procent van de daadwerkelijk afgedankte apparaten en lampen. In de periode tot 1 juli 2015 moeten recyclingbedrijven zich certificeren en zullen auditors worden opgeleid en voorbereid om de kwaliteitsnormen te controleren. Het nationale register wordt klaargestoomd. En alle betrokken partijen zullen zich in moeten spannen om te zorgen dat er meer e-waste gescheiden wordt ingezameld, verwerkt en geregistreerd. Overheid, recyclingindustrie en producenten hebben afgesproken om

de invoering van de nieuwe regeling in goed overleg te begeleiden. Dit beraad, dat geen basis heeft in de wet, maar in een ‘Green Deal’ tussen partijen, kan zich bij

uitstek buigen over effectieve handhaving. Hier kan bijvoorbeeld informatie voor het toezicht worden uitgewisseld en kunnen tekortkomingen worden besproken. Ook het functioneren van het nationale register zal hier worden geëvalueerd, net als de ontwikkeling van de administratieve lasten van het systeem. De ‘Green Deal’ omvat ook afspraken over de gewenste maatschappelijke taken en een afspraak over hoe de financiering daarvan eerlijk verdeeld wordt over alle producenten en importeurs. Ton Holtkamp, de onafhankelijk voorzitter van de tripartite werkgroep, denkt dat in de voorbereiding de basis is gelegd voor de benodigde constructieve samenwerking van overheid, verwerkers en producenten. “Het heeft wat strijd gegeven om in de werkgroep tot afspraken te komen over de stevige bijdragen die van elk van de partijen verwacht worden. Maar dat is wel gelukt: er is een balans gevonden tussen ieders belangen en bijdragen en partijen hebben zich aan de doelstelling verbonden. Dat geeft mij vertrouwen in het resultaat.” ◀

Gerapporteerd e-waste Wecycle cq nationaal register 1999 - 2019

Gerapporteerd	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Miljoen kilo	33,7	59,2	70,6	75,9	73,6	82,2	88,6	91,5	95,5	100,4	105,9	127,2	131,6	139	139	158	181	206	235	267	298
% POM														43%				45%			65%

Cijfers van 2013-2019 zijn schattingen

HOGERE INZAMELPLICHT BLIJFT
PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID

INZAMEL- SYSTEEM ONTZORGT PRODUCENT

Producenten en importeurs zijn verantwoordelijk voor de verwijdering van elektrische apparaten en verlichting die zij op de markt brengen. Ook nu de doelstellingen voor inzameling scherp omhooggaan, zullen zij ontzorgd worden door het collectieve inzamelsysteem van NVMP/Wecycle. De kosten worden verdeeld over de producenten op basis van marktaandeel.

Met discipline en extra inspanning zal Nederland vanaf 2019 moeten kunnen voldoen aan de scherp verhoogde inzamel-doelstellingen voor e-waste. Voor een deel gaat dat vanzelf: commerciële inzamelaars en recyclingbedrijven verwerken de afgedankte elektrische apparaten met restwaarde – denk aan wasmachines, mobieltjes en computerapparatuur. Het verschil wordt dat zij de verwerkte stromen onder de nieuwe regelgeving ook bij het nationale register moeten gaan melden. Daarmee worden deze stromen transparant en door de eis dat deze ook kwalitatief goed moeten worden gerecycled, is ook vastgesteld wat ermee gebeurt. Voor vrijwel al het e-waste blijft het geheel van de inzameling en verwerking geld kosten. Alle lampen en veel kleinere apparaten kosten nu eenmaal meer om in te zamelen en te verwerken dan ze aan herwonnen grondstoffen opbrengen. Of de verwerking is duur omdat toxische stoffen zorgvuldig verwijderd moeten worden, zoals bij koelkasten die CFK's bevatten en beeldbuizen met loodhoudend glas.

De kosten van verwijdering zullen gedragen moeten worden door de producenten en importeurs, die daar al sinds de invoering van regelgeving voor e-waste in 1999 verantwoordelijk voor zijn. Op enkele uitzonderingen na, regelen producenten en importeurs dat in Nederland collectief. 1600 bedrijven hebben zich per productgroep georganiseerd in zeven productstichtingen die samen één uitvoeringsorganisatie hebben opgezet om de inzameling en recycling te regisseren: Wecycle. De uitvoering kostte de productstichtingen in 2012 circa 32 miljoen euro per jaar. Dat is

INZAMELING EN VERWERKING VAN E-WASTE KOSTEN GELD

inclusief de kosten van acties en campagnes. Een fors bedrag, dat over de afgelopen jaren wel aanzienlijk is gedaald door kostenefficiëntie en het aanbesteden van de uitvoerende taken. In de vijf jaar tot 2013 zijn de kosten significant gedaald, terwijl het verantwoorde volume in die periode met ruim 40 procent is toegenomen. Efficiency in inzamel- en recyclingprocessen, goede marktwerking, groeiende schaal-grootte en gestegen opbrengsten uit herwonnen grondstoffen doen hun werk. Producenten en importeurs van IT- en telecomapparatuur, die zijn verenigd in ICT Milieu, slaan de kosten vanouds jaarlijks om in een deelnemersbijdrage, naar rato van ieders marktaandeel. Dat ligt anders voor deelnemers van de productstichtingen voor witgoed, bruingoed, elektrisch gereedschap, verlichting, ventilatoren en overige apparatuur. Hun stichtingen hebben de kosten tot recent gefinancierd uit een verwijderingsbijdrage. Uit die bijdrage zijn ook voorzieningen gevormd voor de kosten van de verwerking van apparaten en lampen die vóór augustus 2005 op de markt zijn gebracht en die nog niet zijn afgedankt.

De verwijderingsbijdrage is voor alle productstichtingen afgeschaft en de producenten en importeurs zijn begonnen om via een bijdrage naar rato van marktaandeel te betalen voor apparaten die na 2005 zijn verkocht en die zich nu geleidelijk beginnen aan te dienen bij het inzamelsysteem van Wecycle. Terwijl de voorzieningen worden opgebruikt voor de 'oude' apparatuur en de hoeveelheden ingezamelde 'nieuwe' apparatuur rap zullen toenemen, zal de bijdrage voor producenten en importeurs stijgen ten opzichte van

de huidige, uiterst bescheiden niveaus. Wecycle heeft een kostenefficiënt proces opgezet voor de productstichtingen en hun deelnemers. Contracten voor transport en verwerking worden aanbesteed om concurrentie en efficiency te bevorderen. Over de hele linie zijn de kosten per verwerkte kilo sterk gedaald. De kosten van het systeem worden evenredig verdeeld over de producenten en importeurs van elektr(on)-ische apparaten en verlichting in Nederland. Dit zal ook in de toekomst het uitgangspunt zijn, zodat producenten en importeurs zonder zorgen de verruiming van hun producentenverantwoordelijkheid in de komende jaren tegemoet kunnen zien.

Het zal moeten blijken wat nieuwe commerciële collectieven daaraan kunnen toevoegen. Wanneer meerdere collectieven naast elkaar opereren, zal dit resulteren in minder schaal-grootte per collectief en dus minder inkoopkracht per systeem, maar daar staat wellicht ook extra kostenbeheersing onder druk van de concurrentie tegenover. Voorkomen moet worden dat de totale kosten stijgen. Verschillende systemen kunnen daarnaast keuzemogelijkheden in service-niveau bieden aan gemeenten, winkeliers of bedrijven die ingezameld e-waste willen afgeven en aan deelnemende producenten.

“De kunst is om bij die differentiatie in de dienstverlening de solidariteit tussen producenten en importeurs in stand te houden”, zegt NVMP-voorzitter Jan Kamminga. Als verschillende inzamelsystemen in concurrentie met elkaar teveel nadruk gaan leggen op kostenefficiëntie en scherp gaan varen op het naakte wettelijke minimum, zullen de kwaliteit en de ontwikkeling van inzameling en recycling van e-waste onder druk komen te staan. Bovendien zijn er taken als communicatie met consumenten en het innoveren van de inzameling en verwerking die door de producenten gezamenlijk betaald moeten worden.

“Alle producenten en importeurs hebben er belang bij dat onomstreden blijft dat zij op een volwaardige manier aan hun collectieve verantwoordelijkheid voldoen”, zegt Kamminga. “Als dat ter discussie komt te staan, al is het maar omdat een deel van de producenten of systemen te kort door de bocht gaat, dan veroorzaakt dat reputatieschade. Daar is de moderne consument gevoelig voor en dat kan het MVO-beleid dat de ondernemingen voeren niet velen. Marktwerking is essentieel voor een efficiënte organisatie, maar daarbij dient de maatschappelijke verantwoordelijkheid wel nagekomen te worden.” ◀

